

QUÈ ÉS LA REVOLUCIÓ RUSSA?

La Revolució russa és un dels esdeveniments polítics fonamentals del segle XX. Durant molt de temps model de qualsevol estratègia revolucionària, continua suscitant avui la reflexió dels revolucionaris. Això no vol dir que cada un dels seus aspectes es repetirà en diversos països; comporta trets específics, russos, lligats al context de principis del segle XX. Però proporciona un exemple viu de revolució victoriosa que és important comprendre i del qual es poden extreure algunes lliçons d'abast general.

Va mostrar que la revolució proletària era possible, però que, al seu torn, l'enderrocament de la burgesia no condueix necessàriament al socialisme.

Si bé els revolucionaris sempre han tingut tendència a idealitzar-la una mica, sempre ha estat caricaturitzada per burgesos i estalinistes. Des del final de l'URSS (1991), s'ha produït un veritable piconament ideològic:

- Marx=Lenin=Stalin.
- La Revolució d'octubre no va ser més que un cop d'estat.
- Comunisme=nazisme.

Cap d'aquestes afirmacions no és nova, però ara s'acompanyen d'una quantitat de documents inèdits que s'han tornat accessibles gràcies a l'obertura dels arxius.

L'enfonsament del mur de Berlín el 1989 i la desaparició de l'URSS el 1991 van tancar el segle inaugurat per la Revolució d'octubre de 1917.

La seva degeneració no ha deixat d'influir tràgicament en la lluita dels pobles del món per la seva emancipació i no podem comprendre el que

**EN UNA PARAULA, CONÈIXER OCTUBRE DE 1917 ÉS
INDISPENSABLE PER IMAGINAR EL QUE PODRÀ SER
LA “REVOLUCIÓ SOCIALISTA DEL SEGLE XXI”**

ha succeït sense haver estudiat aquest primer exemple històric de “dictadura del proletariat” victoriosa.

En una paraula, conèixer Octubre de 1917 és indispensable per imaginar el que podrà ser la “revolució socialista del segle XXI”.

RÚSSIA ABANS DE 1917

A SITUACIÓ SOCIOECONÒMICA

La indústria

Rússia era encara un país endarrerit, fonamentalment camperol. Sobre un total de 150 milions d'habitants el 1913, no hi havia més de 4 milions d'obrers. La major part dels capitals invertits eren estrangers (anglesos, francesos), però, si bé la indústria encara estava poc desenvolupada, era molt moderna i concentrava els obrers a grans fàbriques. 30.000 obrers en la Putilov, la fàbrica gegant de Petrograd.

El 1914, el 17,8% dels obrers nordamericans treballaven en fàbriques de més de 1000 obrers, contra el 41,1% dels obrers russos, el que donava com a resultat un proletariat jove, concentrat i combatiu; encara més en la mesura que, a començaments del XX, el proletariat rus patia una explotació ferotge: llarguísimes jornades de treball, salaris de misèria i condicions d'allotjament deplorables.

La qüestió agrària

Aquesta és fonamental: el camperol està famolenc de terra. La servitud havia estat abolida el 1861, però la situació del camperol més aviat hi havia empitjorat. 30.000 grans propietaris posseïen tanta terra com deu milions de famílies camperoles (és a dir, cinquanta milions de camperols).

El camperol rus treballava la terra dels grans propietaris; durant molt de temps, l'endeutament va reemplaçar la servitud com a forma de dependència. La reivindicació "la terra per als qui la treballen" era fonamental per a desenes de milions de camperols.

ERA, DONCS, L'ALIANÇA DELS OBRERS I CAMPEROLS LA QUE HAVIA DE DIRIGIR AQUESTA REVOLUCIÓ.

La qüestió nacional

L'Estat moscovita s'havia estès cap a la perifèria dominant les poblacions de l'Est i del Sud. Aquestes no van conèixer cap desenvolupament econòmic i veien la seva llengua, els seus costums i la seva independència trepitjats per funcionaris gran russos, brutals i incultes.

LA SITUACIÓ POLÍTICA DE LES CLASSES DOMINANTS

El règim imperial estava completament desacreditat, esclerotitzat i corromput. Un camperol ignorant i depravat (Rasputin) va aconseguir entabanar a la família real i va imposar els seus criteris en la cort. Els suports del tsar eren una ínfima minoria de la població: nobles feudals, oficials, clergat... tots afeccionats als seus privilegis.

La burgesia, en ple desenvolupament, aspirava a una monarquia constitucional i donava suport al partit "cadet". Però els cadets no donaran proves fins a la revolució de 1905. A partir dels disturbis de Sant Petersburg, tanmateix, es van espantar davant l'ascens del proletariat, ja que la burgesia liberal només pretenia convèncer el tsar que fes algunes concessions per evitar l'explosió.

LES FORCES POLÍTiques DE LA REVOLUCIÓ

Comprenien essencialment els socialistes revolucionaris (SR, coneguts com "eserites") i els socialdemòcrates (POSDR).

Els socialistes revolucionaris

Els socialistes revolucionaris eren els hereus dels "populistes" (narodniki). Aquests, intel·lectuals i estudiants, havien intentat despertar la pagesia "anant al poble" i intentant instruirlo. A finals del segle XIX es

van formar grups terroristes (com “la voluntat del poble”) els atemptats dels quals contra els alts dignataris del règim tenien com a objectiu acabar amb l’apatia camperola. Molts d’ells van ser penjats, empresonats i deportats. El prestigi dels eserites era gran entre una part de la pagesia, però la seva direcció era “urbana”.

Els socialdemòcrates

Plejanov havia introduït el marxisme a Rússia el 1880. Amb Lenin, Axelrod, etc., va fundar el Partit Obrer Socialdemòcrata de Rússia (POS-DR), que es dividirà en dos durant el seu segon congrés (1903): els menxevics i els bolxevics. Els desacords es remeten a la naturalesa del partit a construir i a la caracterització de la futura revolució.

Per als menxevics:

- Els criteris d’adhesió no havien de ser massa estrictes;
- La futura revolució seria burgesa i havia de ser dirigida per la burgesia; el proletariat s’havia de limitar a fer un partit d’oposició.

Per als bolxevics:

- Els criteris d’adhesió havien de ser molt estrictes i era indispensable crear una cohort de “revolucionaris professionals”.
- La futura revolució era burgesa pel que a les seves tasques (qüestió agrària, problema de les nacionalitats, democràcia política), però la burgesia russa estava massa lligada a l’aristocràcia i a les finances estrangeres com per tenir un paper dirigent; era,

TROTSKY VA SABER PERCEBRE DES DEL PRINCIPÍ ELS RISCS DE BUROCRATITZACIÓ D'AQUEST TIPUS D'ORGANITZACIÓ DE REVOLUCIONARIS PROFESSIONALS

doncs, l'aliança dels obrers i camperols la que havia de dirigir aquesta revolució.

Trotsky tenia una posició particular, però estava sol:

- Era proper als menxevics pel que fa a qüestions d'organització. Certament, Lenin va sentir millor la necessitat de disposar d'un partit fortament centralitzat i disciplinat en les condicions d'il·legalitat que li imposaven el tsarisme, però Trotsky va saber percebre des del principi els riscos de burocratització d'aquest tipus d'organització de revolucionaris professionals.
- Però tenia una posició d'esquerra sobre la naturalesa de la futura revolució. Per a ell, la fórmula dels bolxevics sobre la "dictadura democràtica dels obrers i camperols" era ambigua, ja que els camperols eren incapaços de tenir la més mínima autonomia política. Per tant, calia dir que les tasques burgeses de la revolució serien realitzades per la dictadura del proletariat recolzada per la pagesia pobra i que, paral·lelament, el proletariat en el poder començaria a prendre mesures socialistes. És la tesi de la "revolució permanent".

Per a tots ells, una revolució en un país rural, retardat, com la Rússia de 1917, no tenia cap altre sentit que el de detonador de la revolució socialista europea. Ni Trotsky ni Lenin no creien possible mantenir un poder obrer només a Rússia, on la classe obrera era tan minoritària: "Rússia és la baula més feble de la cadena imperialista" (Lenin). La Revolució russa, en trencar aquesta baula, havia d'arrossegat tota la cadena de països imperialistes al seu camp.

Els anarquistes

Els anarquistes tenien tradicions (Bakunin, Kropotkin) i una certa influència, particularment en l'Oest (a Ucraïna).

LES GRANS ETAPES DE LA REVOLUCIÓ

La Primera Guerra Mundial accelerarà les coses. Va posar de manifest la incompetència de l'aparell d'estat, va paraitzar les administracions i va desorganitzar l'economia russa quan calia donar prioritat al front abans que a la rera guarda. El cinisme dels militars tsaristes, que enviaven a tres milions de soldats a la mort, va posar a l'ordre del dia el caràcter de classe d'aquesta guerra i d'aquest exèrcit: soldats obrers i camperols, oficials nobles. El 1917, la immensa població de l'imperi era profundament hostil a la continuació de la guerra.

Així doncs, Rússia combinava trets d'un país rural, endarrerit, gairebé feudal i els d'una economia capitalista moderna.

LA REVOLUCIÓ DE FEBRER DE 1917

Aquesta va provocar l'abdicació del tsar i la formació d'un govern burgès. Les administracions i l'exèrcit mateix van entrar en crisi o van desaparèixer. I, per tant, l'estat tsarista es va enfonsar.

Les jornades de febrer

Es van desencadenar espontàniament amb ocasió del "dia internacional de la dona". A Petrograd, les treballadores es posaven en vaga i es manifestaven. Les consignes eren en primer lloc reivindicatives, després per la pau i, finalment, contra el tsar. Les tropes van confraternitzar amb la multitud, el govern va dimitir i el tsar va abdicar. Dos poders anaven a coexistir:

- El Comitè provisional de la Duma.
- El Comitè Executiu provisional del soviets de Petrograd, el poder obrer, format pels militants obrers presents en aquell moment a la ciutat. Seguint la seva crida, es van crear soviets a tot el país, a imatge i semblança dels que havien aparegut espontàniament el 1905. Es formava un Govern Provisional, més o menys sostingut per tot el moviment obrer (inclosos els bolxevics presents a Petrograd).

Els aliats (francesos i anglesos) es van afanyar a reconèixer el nou govern a fi que prosseguís la seva guerra contra Alemanya. Tanmateix, totes les reformes democràtiques i socials (una constitució, eleccions, reforma agrària...) van ser ajornades sine die, eren per a després de la guerra.

“Les tesis d’abril” de Lenin

Lenin va arribar de Suïssa (travessant Alemanya) i va criticar la línia dels seus camarades: cap confiança en el govern provisional burgès. Els bolxevics, molt minoritaris en els soviets, havien d’explicar pacientment a les masses que aquest govern no portaria la pau i no distribuïa la terra. Calia exigir que els soviets (en els quals els eserites i els menxevics eren majoritaris) prenguessin el poder.

Al seu torn, des de febrer, s’assistia a una proliferació de comitès de base (de fàbrica, de barri, de soldats, milícies) sense consciència clara del contingut social de la revolució en marxa, però que estaven més a l’esquerra que totes les forces polítiques.

Molt aviat, els socialistes van participar en el Govern al costat de ministres burgesos. Davant de l’absència de mesures concretes i la conti-

LA CONSIGNA “TOT EL PODER ALS SOVIETS” TORNAVA A ESTAR D'ACTUALITAT I LA INSURRECCIÓ ESTAVA A L'ORDRE DEL DIA

nuació de la guerra, la impaciència i el descontentament de les masses augmentaven. La influència dels bolxevics augmentava en els sindicats, els comitès de fàbrica i els soviets. Les masses de Petrograd es manifestaven el juny sota les consignes: “ tot el poder als soviets! “, “ Avall els deu ministres capitalistes! “.

Les jornades de juliol

Davant de l'amenaça d'una intervenció militar per aixafar el moviment obrer, els treballadors de Petrograd, exasperats, van sortir de nou al carrer, però, aquesta vegada, estaven armats i una part de les tropes els van seguir. Els bolxevics estimaven que aquest moviment era prematur: el Petrograd revolucionari estava massa avançat, estava aïllat de la resta de Rússia. Una insurrecció no podia triomfar. Els bolxevics van participar de tota manera en les “jornades de juliol” per “limitar els efectes negatius” i no quedar-se aïllats dels treballadors combatius. La repressió va ser ferotge. Trotsky va ser arrestat, Lenin va haver d'amagarse a Finlàndia. Durant aquells dies decisius, la flexibilitat tàctica de Lenin i del partit va permetre als bolxevics guanyar la confiança dels sectors radicalitzats de les masses.

El govern del socialista Kerensky intenta llançar una ofensiva militar al front alemany que conduirà a un sagnant fracàs. Un “home providencial”, el general Kornilov, intenta donar un cop d'estat, però és ràpidament aixafat pels treballadors i els soldats alertats pels bolxevics (les posicions dels quals tornaven a revelar-se exactes).

Des de llavors, la influència dels bolxevics es va reforçar considerablement: van guanyar la majoria en els soviets de Petrograd, Moscou i, finalment, en els principals centres urbans. El govern ja no tenia cap base de suport en la població, la consigna “tot el poder als soviets” tornava a estar d'actualitat i la insurrecció estava a l'ordre del dia.

LA GRAN AMBICIÓ DELS BOLXEVICS ERA DONCS RESISTIR DURANT ALMENYS CENT DIES, COM LA COMUNA DE PARÍS, EN ESPERA DE L'AIXECAMENT DEL PROLETARIAT EUROPEU

LA REVOLUCIÓ D'OCTUBRE DE 1917

La preparació de la revolució d'octubre

Contradient la vella llegenda, les "tesis d'abril" no van triomfar sense sofrir seriosos entrebancs en el Partit Bolxevic. En aquest sentit, Lenin li donava la raó a Trotsky quan aquest afirmava, el 1905, que corresponia a la dictadura del proletariat assegurar les tasques burgeses de la revolució. Lenin va haver de polemitzar contra eminents bolxevics que, fins al final, es van agafar a les velles consignes i consideraven la insurrecció i el poder dels soviets com una tàctica suïcida per a la revolució. Fins al retorn de Lenin, l'abril de 1917, Stalin i Kamenev van ser els representants més visibles de la línia oportunista; posteriorment, ho van ser Zinoviev i Kamenev.

El 10 d'octubre, el Comitè Central adoptava la decisió de preparar la insurrecció armada. Zinoviev i Kamenev s'oposaven l, fins i tot, ho feien públic. Però, en aquella època, hi havia una discussió ferma en el partit i a tots els nivells.

La insurrecció s'havia de produir abans de la reunió del Segon Congrés dels Soviets (amb majoria bolxevic), de manera que no hagués de fer cap altra cosa per certificar i sancionar legalment l'enderrocament del govern de Kerensky i el naixement del poder soviètic.

El desenvolupament de la Revolució d'octubre

Va tenir lloc a Petrograd, el 25 d'octubre, sense gairebé vessament de sang; en unes hores, els guàrdies rojos i els regiments revolucionaris van ocupar tots els punts clau de la ciutat. Lenin s'amagava encara als suburbis. Trotsky dirigia les operacions des de l'Institut Smolny on presidia el Comitè Militar Revolucionari.

Entretant, es reunia en el Smolny el Segon Congrés dels soviets; sobre 650 delegats, hi havia 390 bolxevics, 150 eserites (Socialistes Re-

volucionaris) d'esquerres (que votaven amb els bolxevics), 80 menxevics i 60 eserites de dreta.

Una canonada (de foguejament) del creuer Aurora donava el senyal de l'assalt del Palau d'Hivern, seu del govern de Kerensky; els diputats menxevics i eserites de dretes van abandonar la sala llançant impropèris (per acabar a "l'abocador d'escombraries de la història", segons una coneguda frase de Trotsky).

Lenin va fer la seva aparició en el congrés i va fer adoptar els dos grans decrets sobre la terra i la pau. El nou poder es dirigia als pobles bel·ligerants per proposar una pau immediata; legalitzava les nombroses ocupacions de terres de grans dominis. Ambdós decrets satisfien en unes poques hores les grans reivindicacions de les masses des de febrer. El nou règim mostrava la seva eficàcia i havia de trobar una font duradora de legitimitat allà on tots els governs provisionals havien fracassat.

A continuació, es va formar el primer Consell de Comissaris del Poble (homenatge a la Revolució Francesa, en estar el terme "ministre" massa desacreditat).

A Moscou la lluita va ser més dura, ja que la guarnició no havia estat tan completament guanyada a la insurrecció i la direcció bolxevic va donar proves de menys audàcia en la conducció de les operacions. En inclinar la balança Petrograd i Moscou, les províncies van seguir la seva estela. La gran ambició dels bolxevics era doncs resistir durant almenys cent dies, com la Comuna de París, en espera de l'aixecament del proletariat europeu.

RECORDEM QUE LA REVOLUCIÓ D'OCTUBRE REPOSAVA EN UNA APOSTA: LA REVOLUCIÓ RUSSA SERÀ EL DETONADOR DE LA REVOLUCIÓ EUROPEA

CONSEQÜÈNCIES DE LA REVOLUCIÓ D'OCTUBRE

Les conquestes

La Revolució d'octubre havia satisfet doncs les dues principals reivindicacions populars: la pau i el repartiment de terres. D'altra banda, per primera vegada, els proletaris podien expressarse i decidir els seus propis destins a través d'un miríade de comitès i consells, l'Església va ser separada de l'Estat i les nacionalitats ja no romanien sota el jou granrus.

Les dificultats

Només podem resumir els principals esdeveniments que van seguir en els primers anys:

- El desembre de 1917 es va crear la Cheka, la policia política, per buscar i capturar els defensors de l'antic règim. Aquesta institució autònoma i cada vegada menys controlable havia de jugar un gran paper en la degeneració de la revolució.
- Després d'haver firmat el març de 1918 la pau de Brest-Litovsk amb Alemanya, la Rússia soviètica va haver d'afrontar una terrible guerra civil, on el terror roig va respondre al terror blanc. Durant tres anys, els exèrcits blancs, recolzats per nombrosos contingents estrangers (txecs, francesos, alemanys, turcs, japonesos, etc.) van ocupar a sang i foc una bona part de l'imperi dels tsars fins a ser finalment aixafats pel nou Exèrcit Roig dirigit per Trotsky.
- El 1921 acabava la guerra civil, però el país estava esgotat. La fam de 1921-1922 provocava tres milions de morts. Els mariners de Kronstadt es van rebel·lar i van ser brutalment reprimits mentre el X Congrés del Partit Comunista (Bolxevic) adoptava el març de 1921 la proposta de Lenin d'una Nova Política Econòmica (NEP), que va donar un cert respir a la pagesia.

- El 21 de gener de 1924 moria Lenin. Stalin, convertit en Secretari General del partit dos anys abans, controlava ja amb els seus homes tot l'aparell del partit.

El fracàs de les revolucions a Europa

Recordem que la revolució d'octubre reposava en una aposta: la Revolució russa serà el detonador de la revolució europea. En aquesta esperança trobava la seva legitimitat, la seva raó històrica. Una onada revolucionària va escombrar Europa: Berlín (1918), Comuna hongaresa de Béla Kun (1919), moviment dels consells a Torí (1920), Octubre alemany (1923). Des de 1921, tanmateix, estava clar que la revolució europea havia fracassat essencialment a causa de la socialdemocràcia alemanya.

La temptativa russa es trobava doncs en una situació inèdita i difícil: resistir en l'aïllament i en un context internacional hostil. I, per això, que bona part de les mesures d'urgència preses pels bolxevics, en espera d'un suport internacional exterior, es tornessin duradores i adoptessin un significat totalment diferent.

TEMES DE REFLEXIÓ

EREN INEVITABLES LES REVOLUCIONS de febrer i octubre? Va ser prematura la d'octubre?

La idea “d'inevitable”, el fatalisme i el “determinisme absolut” en història no són marxistes, sinó estalinianes. L'atzar i la necessitat s'entrecreuen, i la intervenció humana —el “voluntarisme”— pot jugar un paper decisiu. L'octubre de 1917 es reunien totes les condicions perquè es produís una explosió revolucionària, però el seu èxit no estava garantit.

Els que diuen que la Revolució d'octubre era prematura emmascaren el fet que l'alternativa no era una feliç república burgesa parlamentària, sinó una sagnant dictadura blanca. Fora d'això, la major part d'ells van acabar pactant amb els blancs, com els menxevics i els eserites de dreta, o van justificar l'actitud que conduïa a això, com Kautsky i els socialdemòcrates.

Un fenomen general en qualsevol situació revolucionària és que les lluites i les revolucions tenen la seva pròpia lògica i que els que intenten “autolimitarla” es passen ràpidament a l'altre costat de la barricada.

COM PODEM ANALITZAR el paper del partit i de les personalitats en la Història a la llum de la Revolució russa? Més en concret, el Partit Bolxevic no va jugar un gran paper el Febrer de 1917; potser es podria haver prescindit d'ell l'octubre?

L'estudi de la Revolució russa permet seguir el paper decisiu que van tenir una col·lectivitat de militants (el Partit Bolxevic) i fins i tot un individu (Lenin) perquè el moviment elemental d'una massa en rebel·lió es transformés en revolució, es a dir, que desemboqués en el pas brutal d'un ordre social a un altre.

Certament, ningú no és capaç de tot. Però, quan la gent ha entès quins problemes ha de resoldre la humanitat, quines forces socials són

capaces de dirigir el moviment, sobre quines consignes podem mobilitzar a milions de persones, llavors el paper d'aquesta minoria pot ser decisiu.

Lenin i el Partit Bolxevic van tenir un paper irremplaçable el 1917. Cert, el febrer, Lenin no era present i els dirigents bolxevics eren poc nombrosos a Petrograd. El tsar va ser enderrocat per un moviment espontani de les masses treballadores. Però van participar en aquest moviment nombrosos militants bolxevics o simpatitzants que havien estat educats pels bolxevics des de feia anys en un esperit de lluita intransigent contra el tsar, la burgesia i els terratinents. Al seu nivell, aquests militants van tenir un rol decisiu per polititzar el moviment, aprofundirlo sense cesar i, finalment, enderrocar l'autocràcia.

Fer fora la burgesia era un assumpte totalment diferent i, sobretot, conservar el poder després de la victòria. Lenin va tenir un paper irremplaçable entre abril i octubre de 1917 per reorientar la política indecisa de la majoria dels quadres dirigents bolxevics. Trotsky tenia el mateix punt de vista que Lenin, però no disposava d'una autoritat comparable per convèncer els militants. Podem afirmar que sense la tenacitat i la fermesa de Lenin, la insurrecció d'octubre sens dubte s'hauria produït, però en un altre moment i amb moltes menys possibilitats d'èxit. Si no hagués existit el Partit Bolxevic per preparar la insurrecció (tècnicament i políticament), certament les masses exasperades haurien intentat una insurrecció armada, com el juliol de 1917, que hauria estat ofegada en sang.

EL PARTIT REVOLUCIONARI NO POT GUANYAR LA CONFIANÇA DELS SOLDATS SI NO ÉS CAPAÇ DE DEMOSTRAR QUE ELS TREBALLADORS (ARMATS) ELS SEGUIRAN

VA SER LA PRESA DEL PODER PELS BOLXEVICS, tan minuciosament preparada, un “cop d’Estat” organitzat per una minoria sense la participació de la massa dels treballadors?

Hem insistit en el paper determinant del Partit Bolxevic l’octubre, ja que és el fet més qüestionat avui en dia. Alguns intenten presentar la insurrecció com si es tractés d’una operació militar audaç d’una minoria sense seguiment de les masses. La veritat és, justament, el contrari. Els diversos comitès i soviets pentinaven tot el país; els bolxevics havien conquerit la majoria en els soviets més importants; controlaven gairebé totes les unitats militars de Petrograd. Tothom sabia que el govern estava condemnat i que un aixecament armat es produiria tard o d’hora. Desenes d’anys més tard, Kerensky, des del seu exili als Estats Units, responia el següent a un interlocutor que li preguntava per què no havia aixafat preventivament els bolxevics l’octubre: “Però amb quines forces podia aixafarlos? “ La correlació de forces militars era, en efecte, de deu a un; ara bé, el partit revolucionari no pot guanyar la confiança dels soldats si no és capaç de demostrar que els treballadors (armats) els seguiran. Octubre va combinar d’una manera eficaç l’autoorganització de les masses i la direcció conscient de la lluita per un partit revolucionari en el qual es reconeixien els treballadors.

LENIN I TROTSKY, amb la seva concepció del partit únic centralitzat, no són potser en l’origen de l’estalinisme? El “terror roig” i els camps, no van néixer el 1918, en vida de Lenin?

Diguem breument que l’error essencial de Lenin, Trotsky i els bolxevics va ser voler “fer de la necessitat virtut” i teoritzar mesures d’urgència discutibles preses en plena baralla en condicions terribles. És un dels retrets que els fa Rosa Luxemburg, qui, d’altra banda, els recolza plenament.

Respecte al partit de Lenin, Stalin va haver d'executar gairebé tots els seus dirigents per assentar el seu poder: aquest és el veritable símbol de la contrarevolució burocràtica estaliniana.

QUINS ENSENYAMENTS queden de la Revolució russa?

Hem vist que era fals pretendre que aquesta revolució no es corresponia més que a un marc delimitat en l'espai i en el temps, la Rússia endarrerida de principis del segle XX. Com totes les experiències d'ascens obrer (Comuna de París, Guerra Civil espanyola, Front Popular i Maig del 68 francesos...), comporta lliçons que ens han de permetre intervenir més eficaçment en les grans lluites obreres del futur.

Quina és l'especificitat de la Rússia de 1917?

La relativa facilitat amb què va triomfar la insurrecció, a causa de:

- La debilitat insigne de la Revolució russa.
- L'absència d'il·lusions parlamentàries al si del proletariat.
- L'absència d'arrelament profund de les organitzacions reformistes en el moviment obrer.

-L'extrema debilitat de l'estat tsarista, que s'enfonsa molt ràpidament a partir de febrer. El poder, més que pres, ha de ser centralitzat. Els soviets, l'autoorganització de les masses, que es desenvolupen molt ràpid, són en primer lloc una resposta a aquesta gairebé desaparició de qualsevol tipus d'administració. S'ocupen de subministrar materials urgents molt

DE NOSALTRES DEPÈN PREPARAR DES DE JA MATEIX EL FUTUR PODER AUTOGESTIONARI EN EL NOSTRE COMPORTAMENT MILITANT I LA NOSTRA FORMA DE PARTICIPAR EN DIVERSES LLUITES

concrets: l'aprovisionament de les ciutats. Una desaparició tal de l'estat és un fenomen poc comú, generalment lligat a derrotes militars.

Les enormes dificultats que van tenir els bolxevics per conservar el poder a causa de:

- el reduït pes de la classe obrera en el conjunt de la nació.
- el baixíssim nivell cultural i tècnic que no preparava la classe obrera per a l'exercici del poder polític i econòmic.
- l'ímfim nombre de quadres tècnics i d'intel·lectuals desitjosos d'ajudar el nou règim (per no parlar del nombrós grup dels que van combatre el règim o van emigrar).

El que continua conservant un valor de gran actualitat

L'autoorganització de les masses en un període revolucionari

Aquest fenomen és observat abans i després de la Revolució russa en qualsevol crisi revolucionària sota noms diversos: comitès de treballadors en la Revolució espanyola de 1936, consells obrers a Polònia i Hongria el 1956, cordons industrials xilens el 1971, comissions de treballadors a Portugal el 1974. El gran problema continua sent: quin lloc concedirlos després de la crisi revolucionària, quan es tracti de construir una societat socialista. Sens dubte, serà necessari tenir en compte totes les experiències i, en particular, la de l'autogestió iugoslava, en la qual la democràcia es limitava a l'esfera econòmica local, mentre que el poder polític de decisió seguia a les mans del partit únic, la cambra de diputats no tenia més que un rol decoratiu.

Afortunadament, els debats sobre les formes de democràcia socialista (directa i indirecta, combinació de cambres, drets individuals i formes de representació) continuen estant molt oberts. La democràcia haurà de penetrar en la vida quotidiana i tots els aspectes de la vida socioeconòmica. De nosaltres depèn preparar des de ja mateix el futur poder autogestionari en el nostre comportament militant i la nostra forma de participar en diverses lluites.

La dualitat de poder

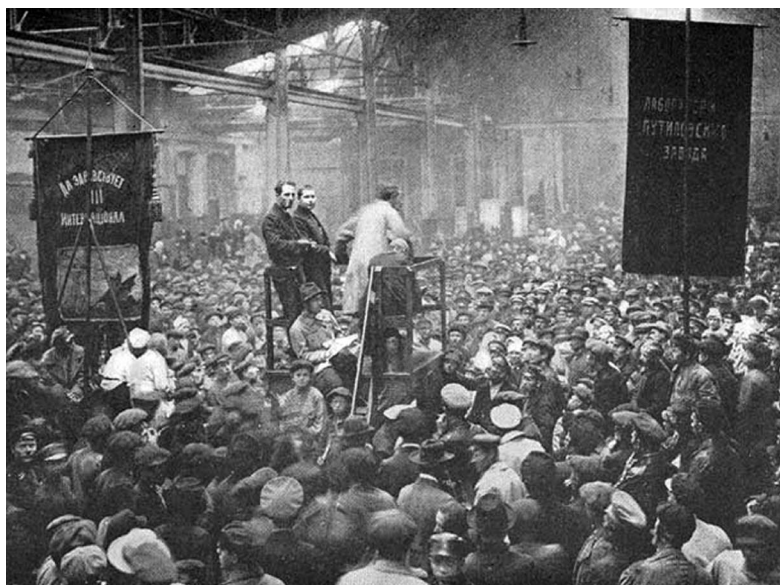
Aquesta s'instaura en qualsevol veritable situació revolucionària i no pot acabar-se més que amb el triomf d'un dels poders en pugna amb l'aixafament de l'altre.

La permanència de la revolució

Havent arrencat el poder a la burgesia per realitzar les reformes burgeses que aquesta havia estat incapaç d'aplicar, el proletariat es veurà obligat a transcendir aquests objectius i a prendre mesures socialistes. Per no ser ofegat, ja sigui per la contrarevolució o per la burocràcia, haurà d'ajudar a donar suport al desenvolupament de la revolució en altres països (paper de la Internacional).

La reacció violenta de les classes propietàries

Una altra constant és la reacció de les classes propietàries quan el seu poder és qüestionat. El terror blanc que van imposar els nostàlgics del poder enderrocat a les zones que controlaven és justament l'origen del terror roig. Cert, els documents recentment publicats mostren que els rojos tampoc no es van quedar curts d'actes de violència injustificables (com durant la Guerra Civil espanyola) però no es pot oblidar que intentaven encarrilar, millor o pitjor, una revolta formada majoritàriament per camperols analfabets que es rebel·laven exasperats per l'opressió tsarista i els horrors de la guerra.

El paper d'un partit revolucionari de masses

El proletariat (és a dir, aquells que no poden vendre més que la seva força de treball: els assalariats) no té cap poder polític o econòmic real en una societat sense transformar. La majoria dels quadres influents i dels intel·lectuals de renom són addictes al règim que s'ha de suprimir. No pot disposar més que d'una organització revolucionària lligada a les masses i que hagi extret les lliçons de les derrotes del passat.

Les revolucions no esclaten mai per encàrrec i una organització revolucionària jugarà un paper decisiu per orientar l'espontaneïtat desencadenada per les masses en acció. Gran nombre de derrotes del moviment obrer des de 1917 s'expliquen abans que res per la manca d'aquestes organitzacions: Alemanya 1918-1923, Estat espanyol 1936, França 1968, Xile 1973, Portugal 1975, etc.).

Participar en la construcció d'un partit revolucionari de masses i d'una d'internacional revolucionària implantada a nombrosos països és doncs la nostra tasca primordial, irremplaçable.

LES REVOLUCIONS NO ESCLATEN MAI PER ENCÀRREC I UNA ORGANITZACIÓ REVOLUCIONÀRIA JUGARÀ UN PAPER DECISIU

QUINA APRECIACIÓ PODEM TENIR dels errors comesos pels bolxevics després de la presa del poder?

Podem intentar respondre a aquesta pregunta inspirantnos àmpliament en certes crítiques enunciades per Rosa Luxemburg.

- La creació de la Cheka, com a organisme autònom, incontrolat, va ser certament un greu error del qual els dirigents bolxevics no seran conscients fins que ja era massa tard, quan es van convertir en les seves víctimes.
- La teorització del “comunisme de guerra” —veure Terrorisme i Comunisme de Trotsky el 1920—, quan es tractava de mesures d'urgència improvisades preses en la urgència de la guerra civil.
- La prohibició dels altres partits soviètics el 1920, una vegada s'havia guanyat la guerra civil; és potser l'error més greu dels bolxevics.
- Aquesta decisió havia de desencadenar la prohibició de les fraccions (però no de les tendències) en el partit durant el X Congrés, el març de 1921. Ha de ser reconegut que per construir una societat socialista democràtica tots els partits han de ser autoritzats, llevat de, sens dubte, els que emprenguin la lluita armada contra el nou règim.
- Finalment, el control i la subjecció (per part del Partit Bolxevic) de tots els organismes d'autogestió (comitès de fàbrica, de barri i milícies) en espera de que sigui el torn dels soviets.

Cal retenir permanentment la idea que fins i tot una revolució “exemplar” —la primera revolució obrera “conscient” de la història— pot degenerar i que és indispensable buscar tots els mitjans possibles per reduir aquest perill.

BIBLIOGRAFIA

Una primera recomanació fonamental és la lectura del quadern **Crítica & Alternativa** n.4: VV.AA., *Las razones de Octubre. La Revolución soviética y el siglo XX*. És un material que aprofundeix en la major part dels temes que s'apunten en aquest **Text de Combat**.

Un altre text absolutament indispensable sobre el contingut i el sentit històric de la Revolució d'Octubre és: **Ernest Mandel**, "Octubre de 1917: ¿golpe de Estado o revolución social?" en *Escritos de Ernest Mandel*, Los libros de la Catarata, Serie Viento Sur, Madrid, 2005.

D'altra banda, s'han consagrat molts llibres a la Revolució russa i no es tracta aquí de citar ni tan sols els més importants. Els títols elegits han de permetre al lector o a la lectora trobar ràpidament l'essencial de la presentació precedent i tenir ganes de buscar altres explicacions més detallades.

Per a una història pròpiament dita, recomanem:

- **Edward H. Carr**, *La Revolución rusa. De Lenin a Stalin*, Alianza Editorial, Madrid, 1985. Un bon llibre de síntesi.
- **Edward H. Carr**, *La Revolución bolchevique*, Alianza Editorial, Madrid, 1973 (3 vols.). Un treball molt més extens i detallat.

És impossible estudiar la Revolució russa sense submergir-se en l'atmosfera de l'època. Per això recomanem:

- **John Reed**, *Diez días que estremecieron al mundo*, Akal, Madrid, 1998. Un testimoni vibrant d'aquest periodista nordamericà que segueix al detall els esdeveniments. El llibre, prohibit durant l'època estaliniana, va ser prologat amb lloança per Lenin.
- També és recomanable: **Trotsky**, *Mi vida. Memorias de un revolucionario permanente*, Ed. Debate, Barcelona, 2005. En particular els capítols XXV a XXIX.

També és fonamental conèixer a fons les idees i les iniciatives dels grans actors de la revolució:

- **Pierre Broué**, *El Partido Bolchevique*, Ed. Ayuso, Madrid, 1973.

- **Francisco Díez del Corral**, *Lenin, una biografia*, El Viejo Topo, Barcelona, 1999. Un llibre clar i divulgatiu que exposa sintèticament la vida, les idees i els combats del revolucionari rus en relació amb la història política russa i internacional.

- La trilogia d'**Isaac Deutscher** dedicada a Trotsky (*El profeta armado, El profeta desarmado i El profeta desterrado*), que acaba de ser reeditada per l'editorial xilena LOM, continua sent una de les millors biografies polítiques de tots els temps i un text enormement formatiu per entendre la centralitat estratègica de la Revolució d'Octubre en els avatars del moviment obrer internacional de la primera meitat del segle XX. Una lectura apassionant.

En definitiva, també és indispensable:

- **Rosa Luxemburg**, "La Revolución rusa", en *Obras Escogidas*, Ed. Ayuso, Madrid, 1978.

I, tard o d'hora, cal posarse amb: **León Trotsky**, *La historia de la Revolución rusa*, Ed. Veintisiete Letras, Madrid, 2007. Una obra considerada mestra fins i tot per historiadors professionals. No ens hem de deixar intimidar per la seva mida, es llegeix com una novel·la...

CRONOLOGIA

1903

- Divisió entre menxevics (minoritaris) i bolxevics (majoritaris) en el Segon Congrés del Partit Obrer Socialdemòcrata Rus (POSDR).

1904-1907

- Ascens i derrota de la primera revolució russa.
- Concessió de la primera Duma pel Tsar (1906).

1917

- Revolució de febrer.
- Enderrocament del tsarisme.
- Emergència del doble poder.
- Jornades de juliol seguides d'una repressió ferotge.
- Revolució d'Octubre. Establiment del poder dels soviets.

1918

- Dissolució de l'Assemblea Constituent.
- Firma del tractat de Brest-Litovsk.
- Final de la Primera Guerra Mundial i principi de la guerra civil generalitzada a Rússia.

1919

- Fundació de la III Internacional.

1921

- Final de la guerra civil, X Congrés del Partit Bolxevic, inici de la NEP.
- Revolta de Kronstadt.

1924

- Mort de Lenin.

GLOSSARI

“Cadet” (Constitucionalistes Democràtics): el 1917 és el principal partit burgès. Forma el primer govern provisional després de l'enderrocament del tsar el febrer de 1917.

Comitè Militar Revolucionari (CMR): El CMR del Soviet de Petrograd és creat el 20 d'octubre sota l'ègida dels bolxevics per preparar la insurrecció.

Comunisme de guerra: és el nom que rep l'orientació socioeconòmica instaurada durant el període de la guerra civil (1918). Es caracteritzava per un esperit igualitari, una estatització radical i per mesures excepcionals, com les requisites forçoses d'aliments als camperols.

Duma (assemblea): era una cambra elegida per sufragi censitari i concedida pel Tsar després dels esdeveniments de 1905. La quarta Duma, elegida el 1912, coneix una gran popularitat al principi de la revolució de Febrer, a causa del seu paper de tribuna on l'oposició socialista podia expressarse lliurement.

Karl Kautsky: Va ser el col·laborador i executor testamentari d'Engels. Principal teòric de la socialdemocràcia alemanya i de la Segona Internacional abans de la guerra de 1914, se situa llavors en el centre-esquerra, però posteriorment es farà reformista.

NEP (Nova Política Econòmica): és el nom donat a l'orientació socioeconòmica posada en marxa després del X Congrés del Partit Bolxevic (1921) i representa una ruptura completa amb l'economia de requisites del “comunisme de guerra”. Liberalitza el mercat i la producció camperola, autoritza la petita indústria privada i les inversions estrangeres.

Petrograd: capital de Rússia, s'anomenava Sant Petersburg fins a 1914, posteriorment Leningrad a partir de 1924. Recentment, el seu nom ha tornat a ser canviat per Sant Petersburg.

Revolució de 1905: es tracta del primer aixecament de masses antitsarista amb nombroses vagues, rebel·lions camperoles i primera aparició dels soviets (consells).

Rosa Luxemburg: revolucionària i teòrica polonesa, va jugar un paper important en la lluita contra el reformisme al si de la socialdemocràcia alemanya. Empresonada durant la guerra, posteriorment alliberada el 1918, va ser assassinada el 1919 per la policia del govern socialista.